

RESTAURATORSKA PRAKSA NA ZIDNIM SLIKAMA U CRKVI SV. JURJA U LOVRANU

Izvođač radova: Hrvatski restauratorski zavod (HRZ)

Voditeljica radova na zidnim slikama: Kristina Krulić, mag. art.

Nastavnik kolegija *Restauratorska praksa III* i mentor diplomskog rada: doc. mr. art. Neva Pološki, Akademija likovnih umjetnosti (ALU) u Zagrebu, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina (OKIRU)

Komentor diplomskog rada: dr. sc. Domagoj Mudronja, HRZ, Prirodoslovni laboratorij

Studentica: Ivana Pavleka, IV. godina OKIRU, smjer slikarstvo

Vrijeme izvođenja radova *in situ*: 07. - 29. listopada 2014. godine

Crkva sv. Jurja nalazi se na trgu sv. Jurja u starom gradu u Lovranu. Sagrađena je u 12. st. u romaničkom stilu, a pregrađena u 15. st., kada je oslikano svetište. Zidne slike kasnogotičkih istarskih radionica ukrasile su novi svod, sve zidove svetišta te trijumfalni luk. Oslici su otkriveni i restaurirani 50-ih i 60-ih godina dvedesetog stoljeća, no tijekom narednih šezdesetak godina uslijed nakupljanja taloga prljavštine i soli značajno su potamnili te su se konzervatorsko-restauratorski radovi pokazali neophodnima

Prvih tjedan dana prakse studentica je sa voditeljicom konz.-rest. radova na zidnim slikama, Kristinom Krulić mag.art., obišla nekoliko istarskih objekata na kojima Hrvatski restauratorski zavod izvodi konz.-rest. radove, uključujući crkvu Sv. Foške kod Peroja, crkvu sv. Kuzme i Damjana i crkvu sv. Marije od Karmela u Fažani te crkvu sv. Katarine u Vodnjanu. Također je prisustvovala 3D skeniranju svetišta u crkvi sv. Jurja (tvrtka Vektra d.o.o. iz Varaždina), u Rijeci posjetila palaču Benčić, bivšu rafineriju šećera te crkvu sv. Franje Ksaverskog u Rtiću kod Lukovdola.

Praktičan rad studentice sastojao se od čišćenja zidova svetišta. U tu su svrhu najprije upotrebljene *wishab* spužvice, kako bi se uklonio površinski sloj prljavštine. Čišćenje je nastavljeno s običnim gamicama uz eventualno dočišćavanje vodom. Najosjetljiviji su se pokazali crveni i crni pigmenti u gornjim zonama zidova te dijelovi šablona slikani debljim namazima boje, također crnim pigmentom. Parcijalno prisutan vapneni nalič i nedefinirani sloj premaza (vosak? premaz na bazi kazeinskog veziva?), dočišćavali su se skalpelima i običnom gamicom. Naknadne žbuke koje prekrivaju izvorni slikani sloj u donjim zonama zidova uklanjale su se dljetom i čekićem te skalpelima. Oslabljeni dijelovi izvorne žbuke podljepljivani su japanskim papirom te otopinom *Tylose MH 300* te potom injektirani

injekcionom smjesom *PLM-AL*. Izvedena je proba uklanjanja tamnog debelog sloja pokorice sa izvornika 10%-tnim amonijevim karbonatom uz vrijeme kontakta od 5 do 10 min., no nije se pokazala učinkovitom. Također je izvedena proba predkonsolidacije slikanog sloja sa nanovapnom (*Nanorestore*) koje je razrijeđeno izopropanolom u omjeru 1:4 (*Nanorestore* : izopropanol).

Voditelj Prirodoslovnog laboratorija HRZ-a dr.sc. Domagoj Mudronja te mentorica sa OKIRU ALU u Zagrebu doc.mr.art. Neva Pološki posjetili su objekt u svrhu uzrokovanja koja će poslužiti istraživanjima u sklopu diplomskog rada studentice. Uzeto je ukupno 16 uzoraka; za utvrđivanje prisutnosti oksalatnih soli, mikroorganizama, detekcije izvornog veziva slikanog sloja, sastava plavog pigmenta, sastava žbukanih nadoknada, sastava žbuke *intonaco*-a i *arriccio*-a. Predviđeno je da se spomenuti diplomski rad sastoji od istraživanja optimalne metode uklanjanja kalcijevih oksalata sa zidnih slika, a čija je prisutnost utvrđena preliminarnim istraživanjima izvedenim 2012. godine. Istraživanje u okviru diplomskog rada započelo bi s izradom standarda kako bi se stvorila podloga slična izvornoj. Ona bi služila eksperimentiranju odnosno primijeni različitih kemijskih sredstava koja se uobičajeno koriste u konz.-rest. zidnih slika. Ta bi istraživanja bila popraćena temeljitim laboratorijskim analizama kako bi se ustanovila optimalna metoda uklanjanja oksalatne patine, bez opasnosti od oštećivanja izvornog slikanog sloja. Sa izradom diplomskog rada studentica bi započela na jesen, po povratku s prakse odnosno dolasku na OKIRU.

U Zagrebu, 17. studenog 2014.